

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 176. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540296861600/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

alt, hvad der er nødvendigt til forståelse af Ewalds liv og person, ret beset er indeholdt i fortællingen om krigseventyrets begyndelse og dets forudsætninger. Denne forklaring vil der blive argumenteret nærmere for i det følgende afsnit.

Endelig står den mulighed åben, at Ewald med tiden er blevet træt eller ked af sin selvbiografi og har opgivet at føre den til ende. Denne forklaring, som ikke behøver at stride imod den foregående, støttes af manuskriptet og dets tilblivelsehistorie, som vi derfor også må ofte nogen opmærksomhed i det følgende.

9. *Johannes Ewalds Levnet og Meeninger*

Levnet og Meeninger har fra Ewalds hånd form af en række breve. Hvert brev er omhyggeligt syet sammen af flere ark foliopapir til et lille hæfte. I alt foreligger der fem sådanne hæfter, nummereret fra 1 til 5; dog er kun det sidste nummer påført af Ewald selv. I nærværende udgave er overgangen fra ét hæfte til et andet markeret med skift til ny side og nedrykning (s. 84, 98, 112, 132).

Hvert hæfte indeholder et eller flere kapitler under forskellige overskrifter, hvoraf nogle dog optræder både to og tre gange. Et overblik over dispositionen giver følgende opstilling:

Hæfte 1:	Hamborg
Hæfte 2:	Vinflasken (I)
Hæfte 3:	Høyen (I) Vin-Flasken (II)
Hæfte 4:	Høyen (II) Høyen (III) Arendse (I) Arendse (II) Elskov (I) Elskov (II)
Hæfte 5:	Arendse (III) Magdeborg Min Ærlighed

Det første af brevene rummer en tilskrift til pastor Schönheyder, hvoraf det fremgår, at de er tænkt som en fortrolig bekendelse af forfatterens dårligheder, foreløbig kun beregnet til at læses af tre personer: præsten, hans hustru og Ewalds litterære rådgiver, konferensråd A.G. Carstens. Som vi imidlertid allerede har set, udvides både formålet og den påtænkte læserkreds i værkets løb. Ewald vil som nævnt bidrage til den almindelige kundskab om menneskehjertet, og han vil samtidig, ved at fremstille sine laster ubesmykket, hjælpe andre til at holde sig på dydens vej (-«gjøre dem de Feyl, som man har begaaet, og som man kun kan angre, saa uskadelige som mueligte», s. 106). *Levnet og Meeninger* har altså et indbygget forhold til almen psykologi og moral.

Men det overordnede og egentlige formål, ikke blot for Ewalds værk, men for selvbiografien som sådan, er et andet. Muligvis kommer det til orde i omtalen af de læsere, »der af andre Aarsager gjerne vil lære at kjende mig selv« (s. 145). Under alle omstændigheder er det et konstituerende træk ved enhver selvbiografi – også ved Ewalds – at den skrives for at afdække et selv, en personlighed, idet den skrivende gennemlyser sit eget livs begivenheder med erindringens fortolkende evne. Modsetningen til denne bestræbelse møder man i memoireværket, hvor den skrivende ganske vist også fremviser begivenheder fra sit eget liv, men kun for at lade dem stå som polerede minder om en svunden tid, kun for at bevidne, hvordan verden så ud så langt tilbage han kan huske. Memoireværket hviler ikke på erindringen, men på hukommelsen; og når mange memoireforfattere alligevel kalder deres værker erindringer, udtrykker det en begrebsforvirring, som Søren Kierkegaard ironiserede over ved at sige, at der så vist er mangen mand, som har skrevet Erindringer af sit Liv, hvori der ikke er spor af erindring...

»At erindre er ingenlunde identisk med at huske. Man kan saaledes godt huske en Begivenhed til Punkt og Prikke uden derfor at erindre den. Hukommelsen er kun en forsvindende Betingelse. Ved Hukommelsen stiller det Oplevede sig frem for at modtage Erindringens Indvielse. [...] Erindringen er nemlig Idealiteten [...] Erindringen vil hævde et Menneske den evige Continuitet i Livet og sikkre ham, at hans jordiske Tilværelse bliver *uno tenore*,